

Motion till riksdagen 2025/26:3967

av **Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2025/26:97 Fördjupad resultatredovisning av internationellt bistånd – Ukraina

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU utser en särskild representant för Ukraina som ska spela en aktiv roll för att konsolidera insatser för en rättvis fred, stabilitet och rättsstatlighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta tillsammans med Ukraina för att dokumentera de miljöbrott som har begåtts, för att säkerställa en ekologiskt hållbar uppbyggnad av landet och för att hålla Ryssland ansvarigt för de miljöskador man har orsakat, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda och analysera vilka konsekvenserna blir av ett förändrat fokus i biståndspolitiken där medel koncentreras till Europa och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en strategi för hur FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet ska få genomslag i Sveriges stöd till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ha som mål att minst 50 procent av biståndet till Ukraina ska gå till flickor och kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är folkrättsvidrig och en humanitär katastrof. Anfallet den 24 februari 2022 var kulmen på en längre tids utveckling och skedde bara tre dagar efter att Ryssland erkänt de ockuperade områdena Donetsk och Luhansk som självständiga stater. Den ryska invasionen och ockupationen är ett flagrant brott mot de principer om fred, avspänning och internationellt samarbete som bör råda. Den är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Ryssland kränker Ukrainas territoriella integritet, suveränitet och kultur och utsätter det ukrainska folket för ett stort lidande som kommer att drabba generationer av ukrainare.

Människors rätt att leva i fred och trygghet är ovillkorlig och varje lands möjlighet att självt få styra över sin framtid måste försvaras. Ukrainas folk kan inte lämnas ensamt mot den ryska militära övermakten. Med stöd i folkrätten och FN-stadgan står Vänsterpartiet bakom Sveriges både militära, ekonomiska och humanitära stöd till Ukraina. Enighet i stödet till Ukraina är mycket viktigt.

Sverige ska bidra aktivt till en rättvis fred i Ukraina. Det är endast Ukrainas befolkning som har rätt att bestämma över Ukrainas framtid. Alla samtal och planer för fred måste inkludera Ukraina och ske på Ukrainas villkor.

Folkrättsbrott måste få konsekvenser. Vänsterpartiet står bakom sanktionerna mot Ryssland och har gjort det ända sedan annekteringen av Krim 2014. Vi vill skärpa sanktionerna ytterligare och sätta stopp för den ryska skuggflottan i Östersjön.

Många ukrainska flyktingar har kommit till Sverige men här lever de många gånger under mycket tuffa ekonomiska förhållanden på grund av regeringens allt striktare flyktingpolitik. Vänsterpartiet kritiserar detta och har flera gånger föreslagit åtgärder och förbättringar. Läs mer i vår riksdagsmotion Svensk flyktingpolitik (mot. 2025/26:2798).

EU har i dag särskilda representanter för en rad länder och områden, bl.a. Bosnien och Hercegovina, fredsprocessen i Mellanöstern, Afrikas horn och Sydkaukasien och Georgien. Stödet från EU till Ukraina behöver vara omfattande och långsiktigt. Som en

del i detta bör EU utse en särskild representant även för Ukraina och för eldupphör, demokrati och varaktig och rättvis fred.

Sverige ska arbeta för att EU utser en särskild representant för Ukraina som ska spela en aktiv roll för att konsolidera insatser för en rättvis fred, stabilitet och rättsstatlighet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ukraina är en del av Europa. Vänsterpartiet stödjer Ukrainas suveränitet och därför dess rätt att själva ta ställning till om man vill närma sig EU eller Nato, söka medlemskap eller ingå associeringsavtal.

Ett långsiktigt stöd för återuppbyggnad

Rysslands krig har precis som regeringen skriver orsakat stora uppbyggnadsbehov i hela det ukrainska samhället. Kostnaderna för att återuppbygga landet är knappt överblickbara, men det står klart att behoven är stora och kommer att finnas under lång tid framöver. Det är viktigt att Sveriges och EU:s stöd fortsätter så länge som det behövs.

Det är centralt att återuppbyggnaden av Ukraina sker utifrån målen i Agenda 2030 och sker på socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbara villkor. Korruptionen måste bekämpas och det ska gå hand i hand med reformer för ökad demokrati. Stödet måste utgå från den ukrainska befolkningen, inte från företagets vinstintressen.

Det är glädjande att det ukrainska parlamentet numera godkänt Romstadgan och att man sedan den 1 januari 2025 är anslutna till Internationella brottmålsdomstolen (ICC), så att eventuella krigsbrott som begås av alla parter kan utredas i enlighet med internationell rätt. Även Ukrainas process med att stärka arbetet mot korruption bör lyftas fram som ett gott exempel.

Återuppbyggnad på ekologiskt hållbara villkor

Krig innebär alltid en stor miljöpåverkan och utsläpp. Sönderslagen infrastruktur, kollapsade energisystem, förstört jordbruk, ökade utsläpp av växthusgaser och förorenad mark och vatten innebär en påverkan på det civila livet så väl som på ekosystemets långsiktiga funktion och återhämtningsförmåga.

Enligt Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) kan man dela in miljöpåverkan från konflikter och krig i tre övergripande kategorier: direkta effekter, indirekta effekter och effekter kopplade till en nedmontering av statens förmåga att övervaka och skydda

miljön och naturresurser (FOI Memo 8153). Krigets lagar slår fast att det bara är militära mål som får attackeras. Eftersom miljön räknas som ett civilt mål ska den skyddas. Men FOI konstaterar att Ryssland är en aggressor som inte följer krigets lagar. Ett exempel är den ryska sprängningen av Kachovka-dammen 2023. Förstörelsen innebar en humanitär, så väl som en ekonomisk och ekologisk katastrof. Tiotusentals människor fick sina hem översvämmade, dricksvattenförsörjningen havererade, infrastruktur och åkrar förstördes och förorenat vatten spolades ut i Svarta havet. Men det finns även andra exempel på hur ryska attacker mot industrier har lett till utsläpp av kemikalier och bombningar av oljedepåer och raffinaderier orsakat stora koldioxidutsläpp. Strider nära Europas största kärnkraftverk, Zaporizjzja har lett till stor oro inte bara i Ukraina utan i hela Europa.

En internationell arbetsgrupp på uppdrag av Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj tog 2024 fram rapporten *An Environmental Compact for Ukraine* som lyfter tre prioriterade områden för att skydda klimat och miljö. Det handlar om att övervaka skadorna och minska riskerna, säkerställa ansvarsutkrävande och mobilisera grön återuppbyggnad och ekologisk återhämtning.

Miljöhänsyn och ekologiskt hållbarhet måste vara en central del i återuppbyggnaden av landet. Det är en förutsättning för andra centrala områden som hälsa, ekonomisk utveckling och social stabilitet – eftersom en långsiktigt livskraftig miljö utgör själva grunden för ett fungerande samhälle och kommande generationers möjligheter att leva och verka.

Sverige bör arbeta tillsammans med Ukraina för att dokumentera de miljöbrott som har begåtts, för att säkerställa en ekologiskt hållbar uppbyggnad av landet och för att Ryssland hålls ansvarig för de miljöskador man har orsakat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ett omfattande stöd till Ukraina utan att glömma resten av världen

Regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna beslutat att frångå det etablerade enprocentsmålet i biståndet. Det har redan inneburit en betydande sänkning i förhållande till BNI. Det är en drastisk förändring under bara en mandatperiod. Det sker i en tid när behoven är större än någonsin. Samtidigt växer gapet mellan behoven och de stöd som ges globalt. Att Sveriges regering med stöd av Sverigedemokraterna kastat det

enprocentsmålet överbord är ett svek mot de miljontals människor i världen som är i behov av internationellt bistånd. Regeringen säger sig värna långsiktigheten i biståndet. Det är svårt att se hur det ska kunna tillgodoses med ett minskat bistånd. Det är centralt att enprocentsmålet återställs så snart det är möjligt.

Regeringen har dessutom valt att koncentrera Sveriges internationella bistånd till EU:s närområde och Europa; framför allt Ukraina, men även t.ex. Moldavien och Armenien. Det innebär en flytt av bistånd från några av världens minst utvecklade länder till medelinkomstländer. Regeringen har bl.a. avslutat biståndet till Jemen, Liberia, Mali och Kambodja. Biståndet till länder som Afghanistan, Somalia och Sudan har skurits ner. Det får katastrofala konsekvenser för några av världens mest utsatta människor.

Situationen i Ukraina är akut. Rysslands folkrättsvidriga anfallskrig har orsakat en omfattande förödelse och splittrat familjer, och tiotusentals civila har dödats eller skadats. Att Ukraina behöver internationellt stöd är självklart. Sverige har alla möjligheter att spela en viktig roll både när det gäller humanitärt stöd och för återuppbyggnaden. Samtidigt pågår en rad andra kriser, krig och konflikter runt om i världen. När regeringen drar undan mattan för viktiga biståndsprojekt i andra länder är det kvinnor, barn och utsatta grupper som drabbas hårdast. Det är symptomatiskt för regeringens bristande intresse för en fungerande biståndspolitik att man inte ens har utrett vad överflyttningen av fokus och medel får för konsekvenser.

Regeringen bör utreda och analysera vilka konsekvenserna blir av ett förändrat fokus i biståndspolitiken där medel koncentreras till Europa. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet menar att stödet till Ukraina måste ske i form av additionella medel, dvs. utöver den befintliga biståndsbudgeten. I vår riksdagsmotion En svensk utvecklings- och biståndspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (mot. 2025/26:2818) ställer vi krav på att regeringen ska återkomma med en strategi för detta.

Bristande jämställdhet i det svenska biståndet

Regeringen tycks ha en dubbel inställning till kvinnors och flickors rättigheter. Fina ord följs sällan upp med handling. I regeringens reformagenda för biståndet nämns kvinnors och flickors frihet och egenmakt. I den aktuella skrivelsen konstaterar man att ”demokratien i världen är på snabb tillbakagång och civilsamhällets utrymme minskar,

särskilt när det gäller frågor kring jämställdhet och kvinnors rättigheter”. Och i regeringens Strategi för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina 2023-2027 ingår jämställdhet som ett av målen som Sidas verksamhet ska bidra till. Samtidigt minskar Sveriges engagemang för jämställdhet kopplat till bistånd. Det märks både i biståndspolitiken generellt och i stödet till Ukraina.

Ukraina är numera det största mottagarlandet för svenskt bistånd. Det bilaterala biståndet till Ukraina år 2025 uppgick till motsvarande 16 procent av Sveriges totala biståndsbudget. Stiftelsen Kvinna till Kvinna:s kommande granskning 2026 visar att andelen av biståndet till Ukraina med jämställdhet som huvudsyfte år 2025 låg på ca 1,7 procent. Andelen som har jämställdhet som huvud- eller delsyfte ligger sammanlagt på ca 32 procent. Det är mindre än hälften av biståndet i stort, där motsvarande siffra är ca 68 procent. FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet slår bl.a. fast att alla fredsinsatser ska se till kvinnors och mäns olika behov av säkerhet och att alla återuppbyggnadsprocesser efter krig och konflikt ska ha ett genusperspektiv. Jämställdhet är också en viktig faktor för att bygga en stabil och långsiktigt hållbar fred. Regeringens prioritering går inte att tolka på annat sätt än att intresset för faktisk förändring i Ukraina är mycket begränsat.

Regeringen bör återkomma med en strategi för hur FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet ska få genomslag i Sveriges stöd till Ukraina. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jämställdhet är inget särintresse och kvinnor och flickor är ingen marginaliserad grupp. Något av det första Tidöregeringen gjorde som nyttillträdda 2022 var att överge den feministiska utrikespolitiken. Expertgruppen för biståndsanalys visar i sin rapport *More Than a Label, Less Than a Revolution: Sweden's Feminist Foreign Policy* hur den feministiska utrikespolitiken medförde en rad positiva effekter. Regeringens slopande av den feministiska utrikespolitiken har fått tydliga konsekvenser.

Trenden att minska biståndet till jämställdhet är global. Av Dac:s 32 medlemsländer har 20 länder sänkt andel av biståndet som går till jämställdhet. I stället för att dra sig tillbaka borde Sverige ta ett större ansvar och driva på för ett ökat bistånd till jämställdhetsarbete och kvinnors mänskliga rättigheter. Vänsterpartiet menar att Sverige, i en värld där kvinnor systematiskt diskrimineras och åsidosätts, bör ha som målsättning att avsätta hälften av biståndet eller mer till flickor och kvinnor.

Sverige bör ha som mål att minst 50 procent av biståndet till Ukraina ska gå till flickor och kvinnor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den 8 mars 2026 meddelade regeringen att man allokerar medel för verksamhet som gynnar kvinnor och flickor i Ukraina i form av ett humanitärt stödpaket. Stödet ska bl.a. bidra till psykosocialt stöd, stärkt mödrahälsovård och skydd för kvinnors sexuella och preproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR). Det är naturligtvis bra. Men sett i förhållande till Sveriges totala stöd till Ukraina utgör det en försvinnande liten del. I skrivelsen går det att läsa att hela sektorn ”hälsa och SRHR” idag endast utgör 1,3 procent av det bilaterala stödet till Ukraina. Vänsterpartiet vill att andelen bistånd som avsätts för arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) som minst ska utgöra 10 procent av den totala biståndsbudgeten och att det ska öka även i det humanitära biståndet. Läs mer i vår riksdagsmotion En svensk utvecklings- och biståndspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (mot. 2025/26:2818).

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Håkan Svenneling (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Gudrun Nordborg (V)

Jessica Wetterling (V)